

Коломіць Альбіна Юрївна,
курсант ННІ № 1 Національної академії
внутрішніх справ
Науковий керівник:
Марков Михайло Миколайович,
професор кафедри оперативно-розшукової
діяльності Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук, доцент

КОРУПЦІЯ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Однією з актуальних проблем в інститутах українського суспільства постає корупція в сфері вищої освіти. На перший погляд може здатися, що феномен корупції можливий лише в державних та економічних секторах. На жаль, треба визнати, що корупція існує й у некомерційному секторі та в системі вищої освіти України.

Корупція – використання особою наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [1].

Між тим, ця проблема досліджується здебільшого з позицій кримінології, кримінального права та економіки, в той час як, корупція є перш за все соціальним явищем, тому потребує міждисциплінарного підходу до виявлення її сутності, а також з позиції запобігання та протидії корупції в сфері освіти. У Довідковому документі ООН з міжнародної боротьби з корупцією зазначено, що корупція – це зловживання державною владою для отримання вигоди в особистих цілях. У наукових публікаціях корупція розглядається як багатоаспектне соціальне явище, що є:

– воєрідним відображенням політичних, економічних, ідеологічних та інших соціальних явищ і процесів, які мають місце у суспільстві та державі, і є результатом недосконалого функціонування державних та суспільних інститутів, закономірною реакцією членів суспільства на вади суспільного розвитку;

– психологічним явищем, пов'язаним із внутрішнім світом чиновників, які переходять межу моральності на деякий час або залишаються за цією межею назавжди;

– певною системою, особливою інфраструктурою повсякденних взаємовідносин, до якої входять представники всіх органів влади, правоохоронних і контролюючих органів, політичні діячі, керівники підприємств та організацій [2].

Виникнення корупції у сфері освіти умовно можуть бути об'єднані у три групи: 1) об'єктивні причини, до яких належать низький рівень заробітної плати освітян, обмежена кількість місць на

бюджетну форму навчання насамперед за престижними спеціальностями або в рейтингових вищих навчальних закладах, недосконалість законодавства, спрямованого на запобігання та протидію корупції; 2) суб'єктивні причини, а саме: розчарування й апатія з боку викладачів до навчального процесу, який є ускладненим відповідно до вимог Болонської системи і не приносить достатніх матеріальних винагород; відсутність пошани до викладацької роботи з боку студентів; замовчування студентами випадків давання і вимагання грошової чи іншої матеріальної винагороди; 3) об'єктивно-суб'єктивні причини, зокрема: відпрацьовування особою витрат у зв'язку із влаштуванням на викладацьку роботу, недостатні правові та соціальні гарантії захисту освітян [2].

Причини поширення корупції у закладах вищої освіти, загалом, мають те ж саме коріння, що й в інших сферах нашого суспільства. Насамперед це бажання збагатитися, як зі сторони адміністрації чи науково-педагогічних працівників, так і зі сторони студентів, яким диплом дає можливість обіймати певну посаду або уникнути відповідальності, до прикладу, відрахування. Адміністрація або викладачі вищого навчального заклада дійсно частіше є ініціаторами різних корупційних ситуацій (близько 40–50 % за даними на 2022 рік), хоча це навіть менше, ніж, наприклад, у 2021 році (близько 45–60 %). Так, корупційні випадки відносяться до «дрібної корупції», проте зрозуміло, що, наприклад, мільйон випадків поборів по 200 гривень буде те ж саме, що й десять по 20 мільйонів [3].

Звісно, студенти, які не дають хабарі, фактично потерпають двічі. По-перше, вони витрачають свій час та зусилля, щоб здобути знання, коли в цей момент хтось над ними може насміхатися, мовляв, треба бути кмітливим, а не розумним і вчатися тільки ті, хто не має в цьому світі нормальних зв'язків.

По-друге, – гостро відчувають несправедливість, що хтось має той же результат, зовсім не напружуючись. Звичайно, це сильно демотивує [3].

На нашу думку, студенти купують оцінки та сесію, дипломні роботи з різних причин. Наприклад, через брак часу: студенти можуть мати обмежений часовий ресурс через зайнятість роботою, сімейними обов'язками або іншими зобов'язаннями. Або ж через недостатню підготовку, коли відчуваєш нестачу знань чи розуміння певної теми або предмету. Також надмірні навантаження, високі очікування, наприклад, від батьків, та суспільні чи освітні стандарти створюють стрес для студентів. У таких випадках вони можуть вдатися до купівлі робіт, щоб зекономити час, зменшити стрес і таким чином успішність у навчанні.

Зрозуміло, що людина є здебільшого істота суспільна, якщо не сказати інакше – стадна. Тому якщо, наприклад, один з десяти вчинить якусь корупційне діяння, то дуже важливо, щоб хоча б хтось з них сказав вголос про те, що так неправильно. Зазвичай, люди не бажають виступити вголос із запереченням чогось негативного, якщо інші

мовчати. Попри те, що більшість абсолютно адекватно розуміє неприпустимість корупції, боязнь виділитися із людської спільноти стримує нас від хороших вчинків, якщо ми не спостерігаємо довкола себе подібної позитивної поведінки [3].

Методи боротьби із корупцією які можна виділити. По-перше, для протидії цій проблемі необхідно встановити ефективні механізми контролю в навчальних закладах, вжити жорсткі заходи проти корупції та просувати цінності доброчесності в освітній системі, починаючи з дошкільного рівня. По-друге, якщо брати до уваги саме боротьбу зі студентами сьогодення, то цьому мають посприяти викладачі та адміністрація закладів вищої освіти, сформувавши принциповий і рівний не корупційний підхід до всіх учасників освітнього процесу [4].

Таким чином, можемо зробити висновок, що дуже важливо навчитися виявляти етичне лідерство, і не менш важливо підтримати ту людину, яка публічно заявила про неприпустимість конкретного випадку корупції. Не сприймати її як якогось маргінала, а зрозуміти важливість такого вчинку. Вважаємо, що українці цілком здатні до змін у ситуації з корупцією в системі вищої освіти України.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про запобігання корупції». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
2. Міністерство юстиції. URL: <https://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2021/09/Diplomna-robota-magistra-Illjashenko-S.M..pdf>.
3. Суспільні новини. URL: <https://suspilne.media/508857-comu-korupcia-prizilas-v-ukrainskih-visah-i-ak-ne-toleruvati-ce-avise-poasnue-urist-naukovec-z-rivnensini/>.
4. Особливості боротьби з корупцією у сфері вищої освіти. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/pyschulina_osoblivosti.pdf.

Кушнір Сергій Сергійович,

здобувач кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

КОРУПЦІЯ ЯК КАТАЛІЗАТОР ВИЯВУ РЕЙДЕРСТВА В УКРАЇНІ

Можливість захистити право власності, відстояти інтереси в спілкуванні з державою та конкурентами – ключовий параметр для кожного інвестора при виборі регіону для вкладення свого капіталу. Втім, на заваді чесному бізнесу та партнерським взаємовідносинам, стає все більш зростаюче протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації. Загалом протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації (рейдерство) є однією з істотних економічних загроз національній безпеці України.

Причинами розповсюдження цього явища є чимало негативних чинників, з-поміж яких передусім недосконалість вітчизняного